

Izhaja vsaki četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru z pošiljanjem na dom

za celo leto	. 8 fl.
„ pol leta	. 1 fl. 50 k.
„ 1/4	. — fl. 80 k.

Brez pošiljanja na dom

za celo leto	. 2 fl. 50 k.
„ pol leta	. 1 fl. 30 k.
„ 1/4	. — fl. 62 k.

Posamezni listi se dobijo pri knjigarju Novaku na velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vredništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne prijemajo.

Oznanila se prijemajo, plača za vrstico je 10 k. in za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 20.

V Mariboru 29. avgusta 1867.

Tečaj I.

Kamen namesto kruha.

Minister notrajnih opravil nas je osrečil zopet z novim ukazom glede rabe slov. jezika v političnih uradih. Koliko zrna ima ali prav za prav nima ta ukaz glede ravnopravnosti, presoja naš dopisnik iz Slov. Bistrice. Po tem dopisu naj ga sodijo naši braveci. Kaki pomen da ima ta ukaz, tega si nismo mogli pri naj boljše voji pojasniti. Če ima pa politično podlago, celo če ima pričenjati politiko, ki naj bi napeljala slov. vodo na ministerski mlin, naj si bodo vladujoči možje svesti, da je Slovence toliko dorastel, da ne bo — vsem pomotam naših državnih poslancev v kljub — prodajal za toto lečo svojega prvorojenstva. Dosedanja bridka skušnjava nas je čisto in temeljito ozdravila one otročje sanjarije, v kateri smo „živio“ klicali, če je izustil minister v zadregi ali pri dobri volji besedo: ravnopravnost.

Namena zaukazovega, kakor pravimo, ne moremo prav ceniti, kar nas pa zanimiva, je pri tej priliki po časnikih razneseni glas, da po avtentičnih preiskavah pri 20 okrajnih uradih na slov. Štajerskem med 63 višimi uradniki (koncipisti) ni jih več kakor 3, in med 68 nižimi (manipulanti) ni jih več kakor 7, ki niso popolnoma zmožni slov. jezika. O teh poizvedah danes ne črhujemo besedice. Poizvede so uradne in avtentične (polnoverne) toraj zanesljive kakor klin v steni.

121 viših in nižih uradnikov na slov. Štaj. toraj je popolnoma zmožnih slov. jezika, in vendar se rešujejo slov. vloge, ktere tu pa tam izročajo naši pravdniki, bilježniki in zasebniki toliko da ne zmiraj le nemški, dasiravno imamo celo zbirko zaukazov, okrožnic in odgovorov na slov. interpelacije, ki uradnikom zapovedujejo, da morajo *) slov. vloge tudi slov. reševati; in vendar se je nekaznovano predrznil neki okrajni urad v nemškem odloku odgovoriti slavnomanemu našemu rodoljubu na njegovo slov. vlogo, da jo urad sicer ne ume, da jo pa vendar reši po prosičevem želji (!), pa ga ob enem tudi posvarilo, naj se v prihodnje ana takega rogoviljenja, kajti uradu ni nikakor volja slediti prosiveca na njegovo politično stališče. Ali se to ne pravi dajati otroku kačo mesto jegulje!

Enakopravnost nam je zagotovljena po postavi in cesarjevi besedi in vendar bi vam mogli praviti o pravdniku, kteremu je naložila deželna sodnija v Gradcu kazen 50 fl., ker se je posluževal v enem spisu slov. jezika; še le najviša sodnija mu je odvzela kazen.

Uradnim predstojnikom je zaukazano, da si morajo za povabila, varstvene dekrete, izroke (edikte) in manje vedno enake odloke poskrbeti natisnjenih slov. obrazov in le take pošiljati med ljudstvo; in vendar bi vam mogli praviti o poštem uradniku, ki si je moral takih obrazcev skrivaj od oddaljenega tovarša izprositi, ker mu jih njegov predstojnik ni hotel priskrbeti.

Kako se življenje greni takim uradnikom, ki bi radi pravični bili slov. jeziku, lahko si mislite sam če vam povemo, da se rabi v ta namen vsako sredstvo, če bi bila tudi — denunciacija (ovada). Tako je neki grajšček in pravdnik,

*) Nekemu teh ukazov pristavljene besede „naj rešujejo kolikor je mogoče sloven.“ so po teh zanesljivih (!) poizvedah prišle ob vso praktično veljavo. 10 slovensčine nezmožnih uradnikov med 121 zmožnimi po sloveskeji pameti nikakor ne morebiti krivih, da bi bila raba slov. jezika nemogoča.

ki v štaj. deželnem zboru možato koraka za liberalno (?) zastavo kajersfeldovo, zažugal takemu uradniku: naj se ne sili preveč s slovensčino, kajti njemu (kajersfeldovemu liberalcu) je treba izreči lejedno besedico, da se uradnik prestavi, in že se bo zgodilo. Škoda da je ni rekel tiste mogočne besede; gotovo bi se bilo vstreglo uradniku priti iz take soseske.

Dokler bode zaukaze glede ravnopravnosti vsakdo po svoje smel tolmačiti, se ne bomo čudili, če se bodo celo zasebni ljudje poklicane čutili uradnjam dajati povelja. Naj posvetimo še te besede z lepo prigodbico. Pravdnik izroči za svojo stranko slov. prošnjo uradnji; tu jo zagleda pošte-njak, ki se je prelevil iz Slovence v Nemca in zapiše na prošnjo: „Mariborska okrajna sodnija v enakih slučajih stranke pred se pokliče in poizvede, ali so zmožne slov. jezika in zadovoljne s tem, da se poslužuje njih pravni zgovornik, slov. jezika.“ Ie glej! odlok na slov. prošnjo je bil slovenski in nemški, O ljuba neodvisnost uradnikova!

Pa tu je bilo še dobro — odlok je bil vsaj slov. in nemšk. Tako dobro se mi godilo nekejši prošnji iz Sv. Jurja na Ščavnici. Tam se je hotela vstanoviti nova čitavnica in izročila so se čitavnična pravila namestnji graške v potrjenje. Ta pa jih pošlje nazaj z nalogom, da se ima prideti slov. pravilom tudi — nemška prestava. S kako vestjo bo pač ta namestnija priporočala po najnovejšem zaukazu svojim uradom naj skrbe, da ne bodo imeli odslej Slovenci pravičnega vzroka pritoževati se. Ali se ne bo glasilo njeno priporočanje kakor: Poslušaj me, pa ne glej me? Da je občni sodni postopnik od leta 1781 stal glede ravnopravnosti jezika na višji stopnji, kakor naj viša deželna oblast 420.000 Slovencev leta 1867, to je — da ne rečemo preveč — čudno. Imenovani postopnik namreč tirja le prestav takih pisem, ki niso spisana v sodnijskem ali katerem izmed deželnih jezikov. Ali morda namestnija ne ve, da je naš deželni jezik slovenski? — Če se že nismo v Avstriji nič naučili, tega nam ne more po tem odloku nihče očitati, da bi ne bili nič pozabili; ker danes to ne velja, kar se je brez ovinkov pripuščalo leta 1781.

Kdor dalje pride po svetu, vedel bo brž ko ne še več takih „pričic iz vsakdanjega življenja.“ Menda pa že tudi te zadosti kažejo, da si ravnopravnost ne sme zlatih hribov obe-tati, čeravno imamo — jeden nov ukaz in smo zvedeli, da zna 121 uradniku na slov. Štaj. natančno slov. jezik. Kdor bode hotel praviči celo pa ravnopravnosti na noge pomagati, moral si bode svest biti besed pruskega kralja Friderika velikega, ki pravi; „Če imajo postave resnično dobre biti, morajo biti natančno in jasno izražene, da jih ne bode mogla zvijsača (chicane) napak obračati, njih pravega duha kvariti ter naj večje blago državljano svojevoločno in brez pravil razsojati.“

Po teh besedah bi h koncu še prosili može, ki so nam oni dan priskrbeli abecednik za šole, zdaj abecednik za uradnje, naj bi skrbeli še za — abecednik za postavodajevce.

o Madžarih.

(Iz Svetozora.)

(Konec.)

Ni bilo tedaj v ogerskem kraljevstvu narodnega pritiskovanja in morda nam sam Szalay in jegovi privrženci ne